

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

182. An familia laica Episcoporum gaudeat priuilegio fori? Et quid Notariis, Fiscali, Actuariis, scribis, &c. Curiae Episcoporum in omnibus delictis etiam commissis extra officium, an debeant gaudere ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

De Immunit. Eccles. Resol. CLXXX &c. 183

personarum, quamvis laicis locatis. Ex part. 4. tr. 1. Resol. 32.

§. 1. Clericos cogi non posse ad hospitandum, patet ex l. 1. C. de Episc. & Cler. & ibi glossa cum DD. communiter. Sed difficultas est, an hoc privilegium extendatur ad patres & fratres, & nepotes habitantes cum ipsis Clericis in indiviso: Affirmativam sententiam docet Antonius de Marinis *resol. in quod. cap. 167. num. 4.* si Clerici sint in Sacris constituti, sed si essent Clerici minores. Paulus vero Squillante de privileg. Cleric. cap. 9. num. 4. cum nostro Molfesio in *sum. tom. 2. tract. 12. cap. 22. num. 166.* putat hoc privilegium laicos parentes Clericorum cum illis commorantes habere, tantum in ordine ad hospitandum, scilicet ne cogantur milites hospitari, ne Clericus inde sustineat incommoda; teneatur tamen contribuere in pecunia.

2. Verum Riccius *part. 3. resol. 28. n. 1.* & 2. Carolus de Grassis de effect. Cleric. effect. 3. num. 122. & alij penes ipsum docent, immunitatem hospitandi concessam Clericis extendi ad patres, & fratres, si habitant in domo communi, quia privilegium alicui concessum extenditur ad eius socios, & in specie quod socius consequatur immunitatem ab oneribus concessam suo confocio, docet glossa in *l. fin. C. de muner. & Surtus late consil. 301. num. 8.* ubi docet quod immunitas concessa Doctoribus extenditur ad eorum fratres, sed fratres, patres, &c. Clericorum cum ipsis in una domo commorantes, etiam si solum soluerent pecuniam, ut voluit Molfesius & Squillante non gauderent in hoc casu privilegio quo gaudet Clerici parentes; ergo, &c. Deinde Doctores absolute & sine ulla distinctione asserunt, privilegium non hospitandi concessum Clericis, extendi ad eorum patres, & fratres, ergo videtur non esse restringendum tantum ad Clericos Sacris initiatos, & non ad Clericos in minoribus constitutos, neque dicendum est teneri contribuere in pecunia.

3. Notandum est etiam hinc obiter, sacram Congregationem Episc. & Regul. in una Novariensi die 9. Junij anno 1617. declarasse, milites hospitari facere non posse magistratus seculares in domibus Ecclesiasticarum personarum, quamvis laicis locatis, cum per indirectum in bonorum Ecclesiasticorum praejudicium redundet.

RESOL. CLXXX.

An Episcopus possit cognoscere de delicto admissio a laico Officiali suo?

Et si aliquis iudex secularis vellet cognoscere delicta supradicti Officialis, an possit Episcopus illum excommunicationis nexu vincire?

Et an Carcerarii, Fiscales, Commissarii, Magistri, Notarii, lictores, &c. Episcopi, etiam si sint laici, gaudeant privilegio fori? Ex part. 3. tract. 1. Resol. 12.

§. 1. Negativam sententiam docet Paponius de iure Franc. lib. 1. tit. 4. ar. 8. ubi sic asserit, Iudex Ecclesiasticus de delicto admissio a Commentariensi suo, id est, eo qui carceribus eius praepositus est, eo quod custodiam dimiserit, seu evadere fecerit alicquem, vel quod delictum circa custodiam admiserit, non potest cognoscere, sed a iudice suo laico puniendus est. Idem iudicatum est de Procuratore officij iurisdictionis Ecclesiasticae, de quo si laicus sit, iudex Ecclesiasticus nullam habet cognitionem, etiam de re agatur, quae ad ipsum officium sui Procuratoris spectat; Episcopus enim ne laicorum officialium opera

Tom. I X.

vatatur caere debet, neque enim in eos agendo ullam iurisdictionem admittere sibi potest, & ita iudicatum fuisse bis in Curia Parisiensi testatur Paponius.

2. Sed haec opinio refellitur ex multis rationibus, quas adducit Riccius in *praxi tom. 1. resol. 473. per totam*, ubi quaerit, an Episcopus possit magistratum auctorem laicum suae Curiae punire? & affirmativam respondet; dicendum est igitur Carcerarios, Fiscales, Commissarios, Magistros, Notarios, lictores, &c. etiam si sint laici, gaudere privilegio fori Ecclesiastici, & eorum omnia delicta Ecclesiasticum, non autem iudicem laicum cognoscere, & punire posse, & ita etiam docet Barboisa de potest. Episcop. part. 3. allegat. 107. n. 11. & sequen. cum aliis Doctoribus communiter penes ipsum. Unde si aliquis iudex secularis vellet cognoscere delicta supradictorum, possit Episcopus illi excommunicationis nexu vincire. Rationes horum omnium inveniuntur apud Barboisam & Riccium *ubi sup.*

RESOL. CLXXXI.

An Episcopi possint excommunicare iudices laicos, qui volunt cognoscere delicta suorum famulorum?

Et an Episcopi post Concilium Tridentinum possint tenere familiam armatam, qua quidem familia, licet laica, an gaudeat eo privilegio, sicut ipsi Clerici gaudent? Ex part. 1. tract. 2. Resol. 98. alias 97.

§. 1. Negativam sententiam docuit nonnullis Gabriel Pereira in *tract. de manregia, p. 1. c. 19. n. 13.* ubi asserit, quod, licet de iure communi competere Episcopo privilegium pro tota familia; attamen ex iure novo Concilij Tridentini *sess. 23. cap. 6.* contrarium tenendum esse affirmat, quia Concilium ibi statuit, privilegium clericale neminem juvare, nisi beneficium habeat, vel Ecclesia sit affixus, vel clericalem deferens habitum in ordine ad maiores ordines, in universitate, vel Collegio degat.

2. Sed miror, doctissimum Virum haec cogitasse, & typis mandasse: nam Concilium loquitur de Clericis; non autem de aliis, qui ex alio capite, privilegio fori, & Ecclesiastico gaudere possunt; & idem post Concilium Tridentinum nostram sententiam, & merito, docent Doctores, quos citat, & sequitur Bellet. in *disq. cler. p. 1. tit. de favore clerico, real. §. 1. n. 13.* & seq. Idem etiam docent Riccius in *praxi, p. 1. resol. 473. n. 2.* Marius Antoninus *var. lib. 3. resol. 14. a. n. 1.* Campanili in *diversis canon. rubr. 12. c. 13. n. 88.* & novissime Barbol. de potest. Episc. p. 3. allegat. 107. n. 1. & seq. Madius in *tract. de sacris Ordinib. c. 14. n. 46.* Leo in *thes. fori Eccles. p. 1. cap. 11. n. 19.* Zerola in *praxi Episc. p. 1. verb. Episcopus, n. 11.*

3. Dicendum est igitur, etiam post Concilium Tridentinum, Episcopos posse tenere familiam armatam, quae quidem familia, licet laica, gaudebit eo dem privilegio fori, sicut ipsi Clerici gaudent. Vide Narbon. in 3. part. *recopil. lib. 4. tit. 1. l. 20. gloss. 22. n. 4.* Cened. in *q. can. 4. n. 26.* Gratianum *decis. Marchia 233. n. 1.* Martham *de iurisdic. p. 4. cap. 111. n. 3.* & alios communiter. Unde apparet, sententiam Pereirae pugnantem cum omnibus recentioribus, non solum Theologis, sed etiam Iurisperitis.

RESOL. CLXXXII.

An familia laica Episcoporum gaudeat privilegio fori? Et quid de Notariis, Fiscalis, Advocatis, Scribis, &c. Curia Episcoporum in omnibus delictis etiam commisis extra Officium, an debeant gaudere privilegio fori? Ex part. 4. tract. 1. Resol. 30.

Q 2 §. 1. Affirmat

Sup. hoc signanter in §. 1. & 2. Resol. seq.

Sup. hoc lege doctrinam Resol. & aliarum eius prius not. & signanter in sine Resol. praeterita a veris. Unde.

Pro familia armata contenta in hoc §. lege doctrinam Resol. praeterita; & seq. §. 2. a lin. 6. & Resol. 1. post seq. a principio vs. que ad §. ult. & inferius in tr. 8. ex Resol. veris. Secundo. & late in Resol. a lin. 3. &c.

Sup. hoc lege doctrina precedentis Ref. §. 1. & 2. & signanter in Ref. seq. vlt. & sup. ex Ref. 157. §. Ref. & seq. inferius in tr. 8. Ref. 2. §. 1. post mediu, à vers. An familia & in Ref. 8. lin. 6. & in alis eorum notationum

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam tenet ex veteribus Canonistis in cap. fin. de offic. Archid. Hostiens. num. 14. Io. Andreas num. 15. Butrius num. 2. & Panoritanus in cap. 2. num. 6. de foro conpet. & alij quos citat Antonius de Marinis resolut. quotidian. cap. 117. n. 1. Mauritius Alzedus in praxi Episc. part. 1. c. 12. num. 77. & Barbosa de potestate Episc. part. 3. allegat. 107. num. 1. & 9. nec de hoc hodie potest dubitari, cum ita declarauerit sacra Cardinalium Congregatio die 7. Iunii anno 1595. teste Gauanto in enchirid. Episc. ver. familiaris Episcopi, num. 2. & hanc sententiam nouissimè ex dicto cap. fin. de offic. Archidiaconi, tenet Hermanus Stamm. de seruitute personalis lib. 2. c. 7. n. 6.

2. Cum igitur hæc opinio firmata sit tot Doctorum autoritate, aliqui ministri laicalis iurisdictionis inuenerunt quendam distinctionem, & asserunt, quod aut sunt familiares comensales, vel conductitij, & mercede seruientes Episcopis, qui domesticis seruitijs mancipantur, & istos putant gaudere priuilegio fori. Vel sunt Officiales qui inserviunt Episcopo in eius curia & iurisdictione, & isti si sunt laici, gaudent tantum in delictis perpetatis sub prætextu officij, secus autem in delictis communibus, & seruientes curie, sunt verè familiares, & de familia dicuntur: ergo debent gaudere priuilegio fori, quo gaudet familia Episcopi. Vnde cap. fin. de offic. Archidiaconi, in quo fundatur hæc exemptio, indistinctè & simpliciter absque distinctione personarum, & delictorum loquitur, vt legenti patet. Ergo officiales tamquam familiares absolute, & sine vlla distinctione gaudebunt priuilegio fori; & ridiculum esset stabularium, seu cocum Episcopi gaudere in omnibus priuilegio fori, non autem eius Magistrum, Notarium, &c. & ideo contrariam sententiam esse contra sacros Canones testatur ex Paulo V. Cardinalis Gallus in quadam epistola dat. Romæ die 2. Martij 1611. vbi inter alia sic habetur, [E perchè si è auuertito che in detta hortatoria è vna clausula nella quale si dichiara, che gli officiali e familiari del vescouo quando sono laici no deuono godere del priuilegio del foro Ecclesiastico nei delitti communi ma solo in quelli chè sono commessi sotto protesto dell' officio, ne meno deuono godere della essentione delle gabelle e datij regij, essendone trattato con il Signore, sua santità ha comandato che si scriua, che si riuochi detta clausula essendo manifestamente contraria alla disposizione dei sacri canoni, e della ragione comune, e pregiudiciale alla iurisdictione Ecclesiastica.] Sic ibi. Igitur omnes Notarios, Actuarios, scribas, &c. curie Episcoporum in omnibus delictis, etiam commissis extra officium, debent gaudere priuilegio fori, & ita tenent Riccius & Barbosa, quos citauit in part. 3. tract. 1. resolut. 12. quibus nunc addo Doctores, quos citat & sequitur. Bonacina in Bulla Cen. disp. 1. quest. 16. punct. 3. n. 7. Squillante de priuilegio Clericor. cap. 7. num. 54. & Antonium de Marinis resolut. quotidian. cap. 117. num. 2. Alzedum in praxi Episcop. part. 1. cap. 12. num. 77. Gauantum in enchirid. Episc. ver. forum Episcopale, num. 31. & Gratianum decis. 233. & disceptat. forens. 2. cap. 340. Sententiam verò Pereiræ, quod familia laica Episcopi non gaudet priuilegio fori de iure nouo Concilij Tridentini, iam refutauit in part. 1. tract. 2. resolut. 97. licet illam etiam teneat Ceuallus tract. de cognit. per viam viol. part. 2. §. 8. n. 10. sed, pace doctorum virorum, non est digna responsione.

3. Notandum est etiam, quod post hæc scripta inueni apud Sellum in select. canon. c. 18. n. 2. sacram Congregationem in vna Sorana die 25. Aprilis 1614.

declarasse Barisellum Episcopi, cum sit de illius familia armata, fori priuilegio gaudere, & die 15. Aprilis 1615. declarauit, illum non posse, nec de iure debere, per laicum iudicem captari. Et idem Sellius num. 26. eandem S. Congregationem die 11. Decembris 1615. declarasse Fiscalem Episcopi tamquam ipsius familiarem fori priuilegio gaudere, & ad personalia ciuitatis munia non teneri, quod de Notario Episcopi eadem S. Congregatio declarauit die 6. Augusti 1602.

RESOL. CLXXXIII.

An ministri Curie Episcoporum gaudeant priuilegio fori in delictis extra officium commissis? Et explanatur laicos familiares Episcoporum gaudere priuilegio fori, quamuis non habeant requisita Consilij Triad. sess. 23. c. 6. Ex part. 5. tr. 1. Ref. 1.

§. 1. **N**egatiuam sententiam docet Cutellius in Codice legum Sicularum Martini Regis post cap. 21. in concord. Inquis. cap. 2. num. 10. & sequent. & in Patrocinio Regie iuris. n. 201. vbi tamen pro affirmatiua adducit plures Doctores, omnes excusans, quare hanc tenuerint sententiam, & aliquos, quia videlicet erant Ecclesiastici viri, solum in me, qui tamen Ecclesiasticus etiam sum, solum in me, qui me, conuertit ferum, in me acuit iram, & contra me solum inuehitur, hoc pulchro elogio condecorans: Pater Diana præcipitanter non solum hanc sed multas reprobas opiniones stabilire conatus est, in hac iurisdictionali materia, quæ ignorantibus scandali, sapientibus risu occasione præbent, ac in vniuersum in præiudicialibus Regie potestatis Ministrorum, quibus curæ hæc est non vulgari, somnolentiam, omissionem, ac conuientiam demonstrant. Ita ille. Vidisti, Lector beneuole, modestiam hominis? Poteras, ô Cutelli, vtique me refellere, sed vrbane, vt ego feci cum Gambacurta & Pereira, sed sine probis, sine indignatione. Quorsum hæc? Non enim ego aded sum indocili ingenio & infrunito, vt ad mutandam in melius sententiam, egeam plagis, & fustibus. Igitur per te somnolentiam, inò conuientiam contra Regiam iurisdictionem demonstrarunt non solum Ministri huius Regni Siciliæ, sed etiam Regni Aragoniæ, vbi approbante Domino D. Ferdinando Borgia Prorege meritissimo, opera mea Cæsaraugustæ anno 1632. edita fuerunt, & directa Doctissimo & Illustrissimo D. Augustino de Villanoua, Iustitiæ summo Præsidi. Per te etiam somnolenti fuerunt vigilantissimi, & sapientissimi Senatores supremi Consilij Castellæ, qui Madriti permisissent opera mea nouissimè hoc anno 1637. typis mandari. Mira res, quod tu solus pro tuitione Regie iurisdictionis oculatus sis Argus, cæteri autem cæcipientes talpæ. Sed reuera qua ratione Ministri Regis poterant libros meos typis non permittere mandari, si omnes sententias, quas pro libertate Ecclesiastica ego doceo, ante me Suarez, Azorius, Castus Palauis, & alij plures Theologi & Iuriconsulti etiam Hispani docuerunt. Si ergo illis hoc permillum fuit, quare mihi denegandum erat? Ridicula simul, & iniusta res esset originale intactum relinqui, & exemplar deleri. Danda est scriptoribus libertas, vt vnusquisque abundet in suo sensu, dummodo tamen opiniones probabiles doceat. Hinc si ego meis in operibus aliquam non attuli opinionem, quin prius, vt dixi, à doctissimis Theologis, & Iurisperitis non fuerit validissimis rationibus corroborata, quo pacto, mi Cutelli